

Emil Horoch

Działalność Milicji Ludowej na Lubelszczyźnie w latach 1918 - 1919

Rocznik Lubelski 11, 25-39

1968

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

EMIL HOROCH

DZIAŁALNOŚĆ MILICJI LUDOWEJ NA LUBELSZCZYZNIE W LATACH 1918—1919

Międzynarodowy ruch robotniczy od chwili powstania wysuwał w swoich programach hasło powszechnego uzbrojenia klasy robotniczej. Z organizacjami wojskowymi, wyłonionymi z proletariatu, spotykamy się w okresie ostrych walk klasowych toczonych przez robotników i chłopów z klasami posiadającymi. Pierwsze oddziały wojskowe, jakimi były organizacje milicyjne, powstają w okresie rewolucji 1905—1907. W grudniu 1905 r. Centralny Komitet Polskiej Partii Socjalistycznej w swojej odezwie wysuwa następujący postulat: „Dla obrony życia i mienia obywateli od napaści jeszcze posłusznego caratowi wojska, policji i rabusiów organizuje się [milicja i samoobrona w każdym domu]¹. Oddziały milicyjne organizowane były również przez Socjaldemokrację Królestwa Polskiego i Litwy. Największy rozwój osiągnęły one na terenie Zagłębia Dąbrowskiego, gdzie były powoływane przez Rewolucyjny Komitet Bezpieczeństwa Publicznego w Sosnowcu².

Postulat uzbrojenia proletariatu stał się ponownie aktualny w okresie formowania się państwa polskiego w latach 1918—1919. W tym czasie poszczególne partie i organizacje polityczne tworzyły swoje bojówki zbrojne. W pierwszym okresie niepodległości działały następujące organizacje militarne: endecka Straż Narodowa, Milicja Ludowa związana z PPS, Czerwona Gwardia Komunistycznej Partii Robotniczej Polski, różnego rodzaju milicje i policje samorządowe oraz różne organizacje byłych wojskowych. Oblicze polityczne tych organizacji wojskowych było różnorodne, od prawicowych po rewolucyjne, związane z klasą robotniczą i chłopstwem. Do tych ostatnich należała ML, której działalność przypada na okres od listopada 1918 r. do lipca 1919 r.

Milicja Ludowa wywodziła się bezpośrednio od działającego w ostatnim okresie I wojny światowej Pogotowia Bojowego PPS. Pogotowie Bojowe PPS zostało utworzone pod koniec 1917 r. w oparciu o kadre byłych członków organizacji bojowej PPS i członków partii wchodzących w skład Legionów. Działalnością swoją PB obejmowało obszar Królestwa Polskiego, podzielonego wówczas na okupację niemiecką i austriacką³. Rozpoczęcie działalności dywersyjnej wiązało się z przejściem PPS w połowie 1917 r. do wyraźnej opozycji wobec państw centralnych. Pogotowie Bojowe rozpoczyna wtedy szeroko zakrojoną działalność.

¹ PPS — *Lewica. 1906—1918. Materiały i dokumenty*. T. 1 (1906—1910). Warszawa 1961, s. 56.

² *SDKPiL w rewolucji 1905—1907*. Warszawa 1955, s. 260.

³ A. L e i n w a n d *Pogotowie Bojowe PPS (1917—1918)*. Zeszyty Naukowe WAP. Warszawa 1966, s. 98.

Na czele PB stało kierownictwo z przewodniczącym T. Arciszewskim na czele. Kierownictwu PB podlegał Sztab Bojowy, któremu podporządkowani byli dowódcy Pogotowia w 12 okręgach, na jakie podzielony był obszar Królestwa. Dowódcą okręgu lubelskiego był Józef Kobiałko ps. Walek. W terenie działały szóstki bojowe, które podlegały instruktorowi okręgowemu. W szeregach PB spotykamy głównie młodzież, robotników i inteligencję. Podstawowy trzon organizacji stanowili członkowie PPS⁴. Pogotowie Bojowe, którego kierownictwo opanowane było głównie przez elementy centrowe, posiadało ścisły kontakt z Polską Organizacją Wojskową. Łączność tą z ramienia PB utrzymywali: J. Korczak i T. Szturm de Sztrem, zaś POW reprezentował Jan Zdanowicz-Opieliński ps. Wojsznar⁵.

Rok 1918 przynosi nasilenie wystąpień PB PPS skierowanych przeciwko okupantom. Zapoczątkowano akcje konfiskaty pieniędzy tzw. „eksy”. Jednego z „eksów” dokonano na Lubelszczyźnie, w osadzie Garbów pod Lublinem. Skonfiskowano wówczas kilkadziesiąt tysięcy koron. W tej akcji, kierowanej przez J. Kobiałko, uczestniczył Marian Buczek ps. Szturmer. Z innych akcji PB na terenie okręgu lubelskiego należy wymienić dokonanie zamachu na komisarza tajnej policji politycznej — Terleckiego⁶.

Z chwilą gdy władza okupantów zaczęła się załamywać, jesienią 1918 r. Wydział PB PPS rozpoczął przygotowywać plany reorganizacji Pogotowia w kadry przyszłej, szerszej organizacji milicyjnej. Inną przyczyną, która przyspieszyła powołanie Milicji Ludowej było spodziewane utworzenie przyszłego rządu, w którym PPS zamierzała odegrać nieposlednią rolę. W tym celu czołowi działacze PB i uczestnicy kursów instruktorskich tej organizacji zostali wysłani do Lublina, gdzie miał powstać rząd. Wnioski w sprawie utworzenia ML, jako własnej siły zbrojnej PPS, wysuwane były już wcześniej, m. in. na Radzie Partyjnej PPS w październiku 1918 r. Domagały się tego szczególnie elementy lewicowe w partii widząc w ML siłę zbrojną przyszłych rządów ludowych⁷.

Powstanie ML było ściśle związane z rozbrajaniem wojsk niemieckich i austriackich na terenie Królestwa. Pierwsze oddziały ML były uzbrojone w broń, którą odebrały okupantom. Rozpoczęciu działalności przez ML sprzyjał również fakt, że w kraju toczyła się walka między siłami prawicy i lewicy społecznej.

Działalność ML związana była bardzo ściśle z powstaniem Rad Delegatów Robotniczych i Folwarcznych. Świadczy o tym fakt powoływania ML przez nowo powstałe Rady, oraz to, że działała ona jedynie na terenie byłego Królestwa Polskiego, które stanowiło silny ośrodek działalności RDRiF⁸.

Milicja Ludowa grupowała w swych szeregach przeważnie robotników i chłopów. Taki skład socjalny powodował, że wiele akcji i wystąpień ML miało charakter rewolucyjny. Z ML współpracował Związek b. Wojsko-

⁴ Tamże, s. 105—106.

⁵ Tamże, s. 104.

⁶ Tamże, s. 109—110.

⁷ A. Leinwand *Z dziejów ML w latach 1918—1919*. „Z Pola Walki” 1965 nr 1, s. 64.

⁸ Tamże, s. 65.

wych w Rosji, za pośrednictwem którego do szeregów milicyjnych przenikały idee Rewolucji Październikowej. Rozwój ilościowy ML postępował bardzo szybko i już pod koniec 1918 r. liczyła ona ok. 6 tysięcy członków⁹.

Działalność ML na terenie województwa lubelskiego rozpoczęła się w pierwszych dniach listopada 1918 r. W tym okresie upada władza okupanta austriackiego, powstaje Lubelska Rada Delegatów Robotniczych i rząd Daszyńskiego. Milicja Ludowa została powołana na pierwszym posiedzeniu Lubelskiej Rady Delegatów Robotniczych jako jej organ. Powołaniem i organizacją ML zajął się również rząd Daszyńskiego, który w instrukcji nr 1 do komisarzy ludowych polecał organizację ML¹⁰.

Okres działalności ML jako organu LRDR był krótki. Z chwilą gdy w Lublinie ukonstytuował się rząd Daszyńskiego przedstawiciele PPS, którzy stanowili większość w Radzie, doprowadzili do podporządkowania ML rządowi. Komendantem ML został mianowany Stefan Kirtiklis-Sewer. Lubelskie oddziały ML zostały podzielone na dwie grupy: formację stałą i rezerwę. Formacja stała liczyła ok. 300 ludzi, natomiast rezerwa składała się z robotników lubelskich fabryk. Liczebność ML po przeprowadzeniu weryfikacji w styczniu 1919 r. wynosiła 5 oficerów, 55 podoficerów i 310 szeregowców¹¹.

Struktura organizacyjna ML w Lublinie była następująca: komenda, 3 kompanie ML, rezerwa, oddział wywiadowczy, oddział roboczy i kancelaria¹². W lubelskiej ML główną rolę odgrywali b. członkowie PB PPS, a szczególnie tacy działacze jak: J. Kobiątko i M. Buczek. Stanowiska kierownicze były obsadzone przez członków PPS¹³.

Z chwilą gdy władza okupanta austriackiego na terenie Lubelszczyzny przestała istnieć, w wielu miejscowościach zostały utworzone oddziały ML. Oddziały takie często powstawały samorzutnie, zwłaszcza w tych miastach i gminach, gdzie silne wpływy posiadali członkowie PPS, PB, POW i b. legionieści. Skład społeczny i działalność w szeregach tych oddziałów działaczy PPS i PSL „Wyzwolenia” powodował, że przyjmowały one nazwę ML¹⁴. Milicja Ludowa została powołana we wszystkich gminach powiatu krasnostawskiego. Do jej podstawowych zadań należało utrzymywanie porządku i bezpieczeństwa publicznego¹⁵. Silną pozycję, ze względu na ilość posterunków ML i liczebność jej członków, zajmował powiat hrubieszowski, w którym posterunki ML znajdowały się w następujących miejscowościach: Kryłów — 4 milicjantów, Kosmów — 4, Ślipcze — 4, Gródek — 8, Horodło — 4, Matcze — 3, Uściług — 5 milicjantów¹⁶. Siecią posterunków ML objęty został również powiat chełm-

⁹ H. Malinowski *Polski ruch robotniczy wobec Rewolucji Październikowej*. „Z Pola Walki” 1967 nr 3, s. 124.

¹⁰ W. Zysko *Struktura władz policyjnych województwa lubelskiego 1918—1939*. „Archeion” T. 46:1967

¹¹ S. Krzykała *Rady Delegatów Robotniczych na Lubelszczyźnie 1918—1919*. Lublin 1961, s. 135, 137, (praca powielona).

¹² Archiwum Zakładu Historii Partii (AZHP), Instytucje Tymczasowego Rządu Ludowego w Lublinie 1918—1919 (ITRL), sygn. 129/4, k. 16.

¹³ S. Krzykała *Rady Delegatów...*, s. 135.

¹⁴ A. Leinwand *Z dziejów...*, s. 65.

¹⁵ F. Żurek *Powiat krasnostawski w walce o wolność*. „Niepodległość” T. XIV: 1936, s. 414.

¹⁶ Wykaz posterunków ML pow. hrubieszowskiego według stanu z dnia 4 VII 1919 r. Wojewódzkie Archiwum Państwowe w Lublinie (WAPL), Kom. Pow. PP w Hrubieszowie, sygn. 1.

ski. Zachowane materiały wymieniają posterunki ML w następujących gminach tego powiatu: Rejowiec — 12 milicjantów, Pawłów — 8, Olchowiec — 7, Siedliszcze — 12, Cyców — 6, Staw — 12, Bukowa — 12, Świerże — 9, Turka — brak danych, Żmudź — 6. Wojśławice — 6, Rakolupy — 12¹⁷. Milicja Ludowa działała również w powiatach: lubartowskim (liczba funkcjonariuszy według stanu na dzień 16 marca 1919 r. wynosiła 73 osoby¹⁸), siedleckim (129 osób¹⁹), zamojskim, janowskim, białopodlaskim.

Trudno ustalić skład społeczny oddziałów ML w tych powiatach. Ze względu na rolniczy charakter tych terenów, należy przypuszczać, że większość milicjantów pochodziła z klasy chłopskiej. Jedynie zachowane akta posterunku ML w gminie Rejowiec (pow. chełmski) stwierdzają, że na 12 milicjantów było 4 robotników, 3 rzemieślników i 4 rolników. Komendant posterunku — Władysław Cierpiłowski był instruktorem PSL „Wyzwolenie”²⁰.

Zupełnie inaczej przedstawiała się sprawa w powiecie lubelskim, gdzie duży wpływ na ML wywierała działalność LRDR. Tutaj członkowie ML rekrutowali się w przeważającej części z robotników folwarcznych, których uznano za rezerwę ML. Zostali oni zaopatrzeni w karabiny, rewolwery i naboje przez ML z Lublina. Donosiła o tym „Ziemia Lubelska” pisząc o majątku Abramowice k. Lublina: „W powyższym majątku i okolicznych folwarkach służba dworska jest uzbrojona w karabiny, dostarczone przez ML.”²¹

Oddziały rezerwowe ML posiadały jednolite kierownictwo. Komenda rezerwy mieściła się w Zemborzycach. Osobisty kontakt utrzymywał z nią Marian Buczek. Milicja Ludowa często była powoływana przez Komitety Folwarczne i je uznawała za jedyną władzę administracyjną na folwarkach²². Dochodziło również do wspólnego organizowania oddziałów ML przez chłopów i robotników folwarcznych. 21 listopada 1918 r. chłopci ze wsi Wieruszów w gminie Piotrowice, wspólnie z robotnikami folwarcznymi, powołali oddział ML²³.

Na przełomie lat 1918—1919 występuje masowo zjawisko uzbrajania robotników folwarcznych w broń i tworzenia z nich oddziałów ML. O szerokich rozmiarach tej akcji świadczy wypowiedź Jana Kowerskiego, na posiedzeniu Warszawskiego Towarzystwa Rolniczego, który w swym referacie oskarża rządy ludowe o wprowadzenie anarchii na Lubelszczyźnie. W dalszym ciągu swego wystąpienia oświadczył: „właścicielom ziemskim nie wolno sprzedawać zboża, broni nie wolno posiadać, ale wszyscy chłopci są uzbrojeni”²⁴. O przekazywaniu broni robotnikom folwarcznym przez oddziały ML z Lublina, świadczy fakt utworzenia ML we wsi Wierz-

¹⁷ WAPL, Kom. Pow. PP w Chełmie, sygn. 1, 2, 3, 4, 5, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13.

¹⁸ WAPL, Kom. Pow. PP w Lubartowie, sygn. 1.

¹⁹ S. Krzykała *Z dziejów KPP na Lubelszczyźnie 1924—1928*. W: Biblioteka Społeczno-Polityczna. Zagadnienia Historyczne, T. I. Lublin 1967, s. 19.

²⁰ Akta posterunku milicji gminy Rejowiec. WAPL, Kom. Pow. PP w Chełmie, sygn. 1.

²¹ „Ziemia Lubelska” nr 66, 9 II 1919.

²² S. Krzykała *Z dziejów RDRF Ziemi Lubelskiej*. „Rocznik Lubelski” T. III: 1960, s. 213.

²³ H. Malinowski *Program i polityka rolna KPRP*. Warszawa 1964, s. 67.

²⁴ „Ziemia Lubelska” nr 617, 22 XII 1918.

chowiska. Oddział ten otrzymał z Lublina 18 karabinów. Milicjanci z Wierchowisk głosili, że stawiają sobie za cel obalenie rządów burżuazyjnych²⁵. Uzbrojona służba folwarczna często była inicjatorem wielu akcji strajkowych na terenie Lubelszczyzny, m. in. w Niezdowie, gmina Opole, żandarmeria z Karczmisk aresztowała przybyłą tam grupę uzbrojonych w karabiny fernali, którzy namawiali miejscowych robotników folwarcznych do strajku²⁶.

Istnienie silnych oddziałów ML, często związanych z Radami Delegatów, przepojonych silnym radykalizmem, wzbudzało niepokój kół rządowych. Z chwilą gdy premierem rządu został Moraczewski, nastąpiło ściśle podporządkowanie ML Ministerstwu Spraw Wewnętrznych. Poddając ML swemu kierownictwu rząd Moraczewskiego chciał mieć własną siłę zbrojną, na której mógłby się oprzeć w okresie ostrych walk partyjnych pod koniec listopada 1918 r.²⁷ Po dwudniowej dyskusji, na posiedzeniu rządu w dniu 3 grudnia, zapadła decyzja w sprawie powołania przez rząd państwowej ML. Po kilku dniach ukazał się dekret w tej sprawie podpisany przez Piłsudskiego.

Ówczesne kierownictwo PPS interpretowało tę decyzję jako krok przeciwko siłom prawicowym. Mówi o tym ściśle poufny okólnik Komendy ML PPS, w którym informuje się podległe placówki, iż rozbrojenie ML jest tylko formalnością, ponieważ faktycznej likwidacji ulegną tylko bojówki prawicowe, zaś państwowa ML będzie kontynuacją poprzedniej ML²⁸.

W ówczesny sposób starał się wykorzystać powstanie państwowej ML Józef Piłsudski. Jak podaje w swojej relacji ówczesny komendant ML — Ignacy Boerner, otrzymał on od Piłsudskiego rozkaz zorganizowania pod firmą ML organizacji zbrojnej, w skład której weszliby członkowie bojówek partyjnych o różnym obliczu politycznym. Następnie oddziały te miały zostać rozbrojone, przy czym, po dokładnej selekcji część byłych milicjantów miała zostać wcielona do wojska regularnego, zaś grupa najbardziej radykalnych miała być osadzona w więzieniach²⁹.

Jeden z przywódców PPS — Zygmunt Zaremba — podporządkowanie ML rządowi tłumaczył trudnościami jakie wynikły z wyżywieniem i umundurowaniem rozrastających się szeregów ML³⁰.

Upaństwowienie ML wywołało poważne zaniepokojenie wśród aktywu tej organizacji. Na naradzie przedstawicieli okręgów, która odbyła się 9 grudnia 1918 r., uchwalono rezolucję, w której domagano się zachowania klasowego charakteru ML, obsadzenia stanowisk kierowniczych w państwowej ML przez działaczy PPS, zachowania jej demokratycznych tradycji. Rezolucja ta została przekazana obradującemu w Warszawie XV Zjazdowi PPS³¹.

Oddziały ML stacjonujące po wsiach i folwarkach województwa lubelskiego wzbudzały szczególne niezadowolenie kół ziemiańskich. Niezado-

²⁵ „Ziemia Lubelska” nr 623, 28 XII 1918.

²⁶ „Ziemia Lubelska” nr 37, 25 I 1919.

²⁷ A. Leinwand *Z dziejów...*, s. 69.

²⁸ J. Holzer *PPS w latach 1917—1919*. Warszawa 1962, s. 228.

²⁹ H. Jabłoński *Narodziny II Rzeczypospolitej*. Warszawa 1962, s. 171.

³⁰ Z. Zaremba *PPS w Polsce niepodległej 1918—1932*. Warszawa 1934, s. 12.

³¹ A. Leinwand *Z dziejów...*, s. 72.

wolnienie to wypływało z faktu, że oddziały ML niejednokrotnie stawały po stronie strajkujących chłopów i robotników, broniąc ich przed represjami władz porządkowych. Milicjanci, silnie związani z miejscową ludnością, starali się wszelkie ciężary, jak np. branie podwód, przerzucać na dwory obszarnicze. Donosił o tym Urząd Powiatowy w Krasnymstawie zwracający uwagę Komendzie ML, że nie należy brać podwód w dworach „jak to miało miejsce kilkakrotnie w Zdannem”³². Inny wypadek miał miejsce w Rybczewicach (pow. Krasnystaw), gdzie miejscowy posterunek ML wystawiał na wiosnę 1919 r. chłopom bezrolnym i małorolnym pozwolenia na zakup zboża w dworach. Komisarz powiatowy w Krasnymstawie w piśmie do komendanta ML kategorycznie to potępiał i polecał „bezwzględnie pouczyć wszystkie komendy posterunków Milicji, że do wydawania tego rodzaju pozwoleń nie mają prawa i pociągnąć komendanta z Rybczewic do odpowiedzialności”³³.

Milicjanci często dokonywali rewizji w dworach obszarniczych, widząc w nich jedną z sił kontrrewolucji. „Głos Lubelski” opisuje wypadek jaki miał miejsce w majątku Potoczek (pow. janowski) będącym własnością Wojciecha Przanowskiego³⁴.

Zamojskie oddziały ML będące pod wpływami PPS w okresie zbrojnego powstania proletariatu Zamościa, w grudniu 1918 r. podporządkowały się kierownictwu Komitetu Rewolucyjnego, który został powołany przez Radę Robotniczo-Żołnierską. Postawa taka świadczy o różnicach jakie panowały między dolami a kierownictwem PPS, które było przeciwnie rewolucji społecznej³⁵.

Na terenie całego Królestwa panowały napięte stosunki między ML a oddziałami wojskowymi. Do starć ML z wojskiem dochodzi m. in. w Radomiu, gdzie w nocy z 6 na 7 stycznia 1919 r. ML zaatakowała 2 batalion 26 pp, który brał udział w rozbijaniu komunistycznej Czerwonej Gwardii w Zagłębiu Dąbrowskim i uważany był przez robotników za kontrrewolucyjny³⁶. W miejscowości Błonie k. Warszawy oddział ML zaatakował koscary 1 szwadronu jazdy Ziemi Łowickiej i rozbroił ułanów³⁷. Na Lubelszczyźnie zdarzały się wypadki rozbijania patroli wojskowych przez milicjantów. Lubelskie oddziały ML często były używane do ochrony wieców i demonstracji robotniczych. W takich wypadkach dochodziło do starć z prawicowymi bojówkami, które były wspomagane przez wojsko. Na wiecu robotniczym w Lublinie, który odbył się 11 stycznia 1919 r., doszło do starcia z demonstrującymi członkami Narodowej Demokracji. W obronie tych ostatnich wystąpiły oddziały wojskowe i żandarmeria, natomiast po stronie robotników — ML³⁸.

Do szczególnie ostrych starć dochodziło we wsiach, do których przybywały wojskowe ekspedycje karne. Wysyłane oddziały wojskowe miały za zadanie ochronę majątków obszarniczych przed skutkami strajków, powstrzymanie chłopów od wyrębu lasów. W marcu 1919 r. w miejscowości Skrzyniec (gm. Piotrków, pow. Lublin) nastąpiło starcie uzbrojo-

³² WAPL, Kom. Pow. PP w Krasnymstawie, sygn. 2, k. 45.

³³ Tamże, k. 39.

³⁴ „Głos Lubelski” nr 325, 26 XI 1918.

³⁵ S. Krzykała *Radę Delegatów...*, s. 136.

³⁶ A. Leinwand *Z dziejów...*, s. 75.

³⁷ Tamże, s. 74.

³⁸ S. Krzykała *Radę Delegatów...*, s. 60.

nych chłopów z oddziałem wojska przysłanym dla zapobieżenia wyrębowi lasów. Podczas walki zginęło dwóch chłopów oraz dwie osoby zostały ranne³⁹.

Ostre zatargi miały miejsce między chłopskimi oddziałami ML a żandarmerią. Przed odzyskaniem niepodległości słowo „żandarm” często było synonimem zaborcy. W latach 1918—1919 oddziały żandarmerii były używane do tłumienia ruchów rewolucyjnych, dlatego też ML w wielu miejscowościach rozbrajała posterunki żandarmerii, jak np. w Grodosławicach (pow. tomaszowski)⁴⁰.

Działalność karnych ekspedycji wojskowych wywoływała falę protestów ze strony organizacji robotniczych. Pod wpływem krwawych pacyfikacji, które miały miejsce w Żółkiewce i Wólce Żółkiewskiej, LRDR na posiedzeniu w dniu 1 stycznia 1919 r. uchwaliła rezolucję protestacyjną. W rezolucji tej czytamy: „Protestujemy przeto [przeciw] mieszanii się wojska i żandarmerii do spraw ludności kraju. Protestujemy przeciwko gwałtom dokonany. Żądamy zniesienia sądów wojskowych”⁴¹.

Oprócz wojska i żandarmerii przeciwko oddziałom ML występowała również i POW. Starcia te miały miejsce w Płockiem, Żyrardowie i w Lubartowie, gdzie pod koniec 1918 r. członkowie POW rozbroili oddział ML⁴².

Działalność ML wywoływała falę ataków ze strony klas posiadających, które uważały ją za realne niebezpieczeństwo dla swoich interesów. W powiecie krasnostawskim sfery obszarncze nazywały ML — Gwardią Czerwoną. W miejscowej prasie zamieszczano oszczercze korespondencje, wskutek których dochodziło do wystąpień oddziałów wojska i żandarmerii przeciwko posterunkom ML. Jeden z takich artykułów mówiący, że „Czerwona Gwardia robi w Łopienniku rewolucję”, spowodował atak oddziału wojskowego z Lublina na posterunek ML. Kolejna próba zlikwidowania posterunku ML nastąpiła w Wysokiem. Tutejszy posterunek ML składał się 15 ludzi, a komendantem był Hipolit Paroliński, były legionista. Oddział egzekucyjny żandarmerii, złożony z byłych żołnierzy armii austriackiej, aresztował Hipolita Parolińskiego wraz z innymi osobami. Dopiero energiczna akcja miejscowej ludności i członków ML zmusiła żandarmów do uwolnienia zatrzymanych⁴³. Klasy posiadające występowały również ostro przeciwko noszeniu przez milicjantów czerwonych opasek na rękawach. Wystąpienia takie miały miejsce w gminie Zakrzew (pow. Krasnystaw) i w Zamościu⁴⁴.

W okresie wyborów do Sejmu Ustawodawczego w 1919 r. ML bardzo wydatnie popierała listę kandydatów PPS, przeszkadzając zarazem w agtacji wyborczej innych, prawicowych ugrupowań partyjnych⁴⁵.

Po podporządkowaniu ML administracji państwowej starano się ograniczać jej działalność tylko do utrzymania porządku wewnętrznego. Od tej chwili miała się zajmować ochroną ludności przed napadami band rabunkowych, zabezpieczeniem mienia ludności, wykrywaniem sprawców

³⁹ „Ziemia Lubelska” nr 37, 25 I 1919.

⁴⁰ „Głos Lubelski” nr 325, 26 XI 1918.

⁴¹ *Rady Delegatów Robotniczych w Polsce. T. II.* Warszawa 1965, s. 271.

⁴² A. Leinwand *Z dziejów...*, s. 68.

⁴³ F. Żurek *op. cit.* s. 416—417.

⁴⁴ S. Krzykała *Rady Delegatów...*, s. 136.

⁴⁵ Biblioteka Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego, Archiwum J. Steckiego (Arch. J. Steckiego), rkps 580, k. 4.

kradzieży, a nawet kontrolą zakładów fryzjerskich⁴⁶. W ten sposób starano się wyrugować z działalności ML wszelkie akcenty polityczne i ideologiczne. Wiosną 1919 r. MSW starało się objąć ML ścisłą kontrolą rządu. Na mocy okólnika ministra spraw wewnętrznych — S. Wojciechowskiego z dnia 31 marca 1919 r. oddziały ML zostały podporządkowane komisarzom powiatowym. Komisarze otrzymali również prawo zawieszenia w czynnościach służbowych podwładnych im komendantów powiatowych ML⁴⁷. Rozporządzenie to miało na celu dalsze ograniczenie samodzielności ML.

Członków ML starano się kompromitować w oczach mas pracujących i skłócić ML z proletariatem. Dlatego też okólniki MSW zalecały używanie oddziałów ML jako pomocy przy ściąganiu zaległości podatkowych od ludności, zaś w wypadku strajku rolnego milicjanci mieli aresztować strajkujących robotników folwarcznych⁴⁸.

Próby angażowania ML przy ściąganiu rekwizycji zbożowych od ludności wiejskiej nie przyniosły zamierzonego rezultatu. Dnia 15 lutego oddział ML wysłany do majątku Zemborzyce, w celu udzielenia pomocy urzędnikowi dokonywującemu rekwirowania zboża, odebrał od niego klucze do magazynów i dokonał podziału zboża między służbę folwarczną⁴⁹.

Milicja Ludowa odmawiała wspólnego występowania z oddziałami żandarmerii. Komendant ML — Chmielewski oświadczył, że żandarmeria swoim postępowaniem, które przejawiało się w urzędzaniu najść, rewizji, brutalnym obchodzeniem się z aresztowanymi, powoduje wzburzenie ludności miejskiej i wiejskiej⁵⁰.

Wiosną 1919 r. większą uwagę na lubelską organizację milicyjną zaczęła zwracać miejscowa organizacja KPRP. Wiązało się to z opracowaniem programu działania KPRP wśród organizacji militarnych. W kwietniu 1919 r. zastał opracowany przez KPRP projekt platformy politycznej, który miał być przedstawiony na ogólnopolskim Zjeździe Rad Delegatów Robotniczych. Projekt ten postulował wyrugowanie militarizmu, wprowadzenie Milicji Ludowej i Czerwonej Armii. Organizacje te miały służyć potrzebom przyszłej rewolucji proletariackiej⁵¹.

Pracą propagandową w armii i organizacjach militarnych zajmował się Wydział Agitacji w Wojsku przy Sekretariacie KPRP, utworzony na początku 1919 r. Głównym zadaniem Wydziału Agitacji było stworzenie szerokiej organizacji grupującej żołnierzy, która miała powołać Rady Delegatów Żołnierskich. Dalszym celem pracy Wydziału Agitacji było przygotowanie kadr dla przyszłej Polskiej Armii Czerwonej. Pracą tą kierował przybyły z Rosji Radzieckiej były dowódca Czerwonego Pułku Warszawskiego i Zachodniej Dywizji Strzelców — Stefan Żbikowski⁵².

W okresie wcześniejszym, tj. w grudniu 1918 r. na terenie b. Królestwa Polskiego dochodziło do sporadycznej współpracy ML z komunistyczną Czerwoną Gwardią. Na Lubelszczyźnie do takiej współpracy i za-

⁴⁶ WAPL, Kom. Pow. PP w Krasnymstawie, sygn. 1, k. 34.

⁴⁷ Tamże

⁴⁸ Tamże, k. 64.

⁴⁹ S. K r z y k a ła *Rady Delegatów...*, s. 166.

⁵⁰ Tamże, s. 215.

⁵¹ I. P a w ł o w s k i *Polityka i działalność wojskowa KPP (1918—1928)*. Warszawa 1964, s. 27.

⁵² Tamże, s. 65.

niku różnic między tymi organizacjami doszło w Kraśniku⁵³. Wpływy komunistyczne w lubelskich oddziałach ML nie były jednak zbyt duże. W styczniu 1919 r. w okresie zatargów pomiędzy PPS i komunistami, „brała żywy udział ML faworyzując PPS”⁵⁴.

Jeszcze przed powołaniem do życia Wydziału Agitacji lubelska organizacja komunistyczna prowadziła pracę propagandową wśród oddziałów wojskowych garnizonu lubelskiego i ML. Stwierdza to raport Informacyjno-Polityczny Sztabu Generalnego z 6 stycznia 1919 r.⁵⁵

W okresie późniejszym lubelscy komuniści poświęcali dużo uwagi pracy w ML, widząc w niej organ zbrojny LRDR. Sprzyjające warunki dla pracy agitacyjnej KPRP powstały z chwilą, gdy w szeregach ML zaczęło się szerzyć niezadowolenie w związku z planem jej likwidacji. Po rozwiązaniu ML, część jej członków miała zostać powołana do służby wojskowej, zaś pozostali milicjanci wcieleni do policji komunalnej⁵⁶. Wskutek agitacji członków KPRP, członkowie ML z Lublina, którzy mieli być wysłani na front do walki z Rosją Radziecką oświadczyli, że nie będą walczyć, lecz prowadzić agitację na ziemiach wschodnich⁵⁷.

Organizacja wojskowa KPRP w roku 1919 włożyła wiele wysiłku w prowadzenie pracy politycznej w szeregach organizacji ML, gdzie zyskała dość duże wpływy. Praca w szeregach ML, oprócz Lubelszczyzny, prowadzona była na terenie Warszawy, gdzie z ramienia Wydziału Agitacji KPRP prowadzili ją Kazimierz Lauer, Kazimierz Wincenty Łąkowski i inni⁵⁸.

Na początku 1919 r. dochodzi do zmiany rządu w Polsce. Ludowy rząd Moraczewskiego, w wyniku wzrastających trudności, na które składały się: stale rosnące bezrobocie, ogromne napięcie strajkowe, szybko postępująca inflacja, nacisk sił prawicowych (zamach płk. Januszajtisa), został zmuszony do ustąpienia. Zygmunt Zaremba w swojej książce *PPS w Polsce Niepodległej*, podaje jako jedną z przyczyn tej zmiany „błąd w doborze ludzi, a zwłaszcza osoby premiera”⁵⁹. Jednym z istotnych powodów ustąpienia rządu było zawarcie porozumienia Piłsudskiego z endecją.

Powstanie rządu na czele z Ignacym Paderewskim oznaczało zdecydowane skierowanie polityki państwa w kierunku prawicowym. Charakter tego rządu można określić jako prawicowo-centrowy. Okres rządu Paderewskiego charakteryzował się w dalszym ciągu dużym napięciem walki klasowej. Na wiosnę 1919 r. z olbrzymią siłą wybuchają strajki robotników folwarcznych, których centralnym ośrodkiem staje się Lubelszczyzna. Masowy ruch strajkowy ogarnia również klasę robotniczą. Rząd z całą stanowczością rozpoczyna akcję ostatecznej likwidacji RDR. Rozbiciu Rad sprzyjał, obok akcji o charakterze policyjnym, fakt istnienia szeregu różnic między KPRP i PPS, które doprowadziły do rozłamu w Radach.

Rząd Paderewskiego od pierwszej chwili swojej działalności dążył do

⁵³ A. Leinwand *Z dziejów...*, s. 68.

⁵⁴ WAPL, Kom. Woj. PP, sygn. 1, k. 13.

⁵⁵ I. Pawłowski *op. cit.*, s. 62.

⁵⁶ S. Krzykała *Radę Delegatów...*, s. 215.

⁵⁷ Arch. J. Steckiego, rkps 583, k. 34.

⁵⁸ I. Pawłowski *op. cit.*, s. 98.

⁵⁹ Z. Zaremba *op. cit.*, s. 20.

likwidacji ML, która w tym okresie przechodzi dalszy proces radykalizacji, wyrazem którego było niezadowolenie z powołania rządu prawicowego. Ostateczną likwidację ML poprzedziły liczne reorganizacje i przeobrażenia, m. in. podniesienie granicy wieku dla nowo wstępujących do 25 lat, rugowano elementy radykalne, częściowo rozbijając oddziały ML, obsadzano stanowiska dowódcze oficerami związanymi z rządem⁶⁰.

W celu usunięcia członków ML z kraju zaczęto ich wcielać do regularnej armii i wysyłać na front wschodni. Tutaj w całej pełni ujawniły się prawdziwe poglądy polityczne milicjantów. W wydanej odezwie z czerwca 1919 r. grupa milicjantów oświadczyła: „Każdy z nas gotów iść na wojnę i krew swoją przelewać. Ale niech to będzie wojna w obronie sprawy robotniczej, w obronie socjalizmu, przeciw wyzyskiwaczom, przeciw paskarzom, przeciw obszarnikom, dziedzicom. Tchorzem jest ten, kto do wojny podżega, a sam się za piecem chowa. A zdrajcą kraju ten, kto nam każe dziś iść poza granice kraju i cudze ziemie innym ludom odbierać, zamiast pracować w pocie czoła nad tym, aby u nas, na naszej ziemi nie było głodu i nędzy, nie było poniżenia i ucisku, nie było wyzysku fabrykanckiego i paskarskiego.”⁶¹ W zakończeniu odezwę czytamy: „Nie podniesiemy ręki przeciw braciom naszym, robotnikom Polski i całego świata. Z ludu roboczego wyszliśmy i wraz z ludem walczyć chcemy o wyzwolenie z kajdan ucisku, głodu, poniżenia i poniewierki.”⁶²

Wydarzenia na froncie wschodnim, dalsza radykalizacja szeregów milicyjnych, osłabienie walki mas pracujących i rozbięcie RDR w czerwcu 1919 r. zostały wykorzystane dla uchwalenia ustawy o rozwiązaniu ML. Wydany przez MSW okólnik stwierdzał, że „Milicja Ludowa z dniem 1 lipca 1919 roku na terenie byłego Królestwa Polskiego przestaje istnieć”⁶³.

Byli członkowie ML mieli być przeznaczeni do służby etapowej w wojsku, inni, którzy by złożyli wymagane podania, mieli być wcieleni do szeregów Policji Państwowej, którą zaczęto tworzyć pod koniec lipca 1919 r.

Na terenie Lublina klasy posiadające obawiały się włączenia przepojonych radykalizmem społecznym, często członków partii komunistycznej, funkcjonariuszy ML do szeregów policji komunalnej. W raporcie Ekspozytury Lubelskiej z 16 kwietnia 1919 r. czytamy: „włączenie choćby części ML w skład Milicji Komunalnej wniosłoby rozprężenie i umożliwiłoby agitację wśród członków milicji miejskiej”⁶⁴. Raport stwierdza dalej, że przypuszczalna pozytywna decyzja Rady miejskiej „przyniosłaby niepotwierdzone szkody i z tego powodu należałoby pod jakim bądź pretekstem zlikwidować Milicję Ludową jeszcze przed wskazanym wyżej terminem”, tj. 1 lipca 1919 r.⁶⁵

Materiały dotyczące likwidacji ML i działalności tzw. komisji kwalifikacyjnych, które działały w powiatach i decydowały o przyjęciu b. funk-

⁶⁰ A. Leinwand *Z dziejów...*, s. 76.

⁶¹ *Dokumenty i materiały do historii stosunków polsko-radzieckich*. T. II, Warszawa 1961, s. 296.

⁶² Tamże, s. 297.

⁶³ WAPL, Kom. Pow. PP w Krasnymstawie, sygn. 2, k. 115.

⁶⁴ Arch. J. Steckiego, rkps 583.

⁶⁵ Tamże.

cjonariuszy ML do Policji Państwowej, są niepełne. Posiadamy dane z dwu powiatów: Hrubieszów i Lubartów.

Protokół komisji kwalifikacyjnej dla b. członków ML w powiecie hrubieszowskim z 26 lipca 1919 r. stwierdza, że na 87 szeregowych i podoficerów 16 zostało zwolnionych na własne żądanie, byli to: pchor. Lewandowski A., pchor. Karczmarski W., plut. Sitkowski A., szereg. Małys F., Harkot W., Matijuk S., Wieczorek S., Mazur P., Jóźwik K., Król W., Pawlikowski A., Lulka P., Erlik J., Łyś A., Charka E., Drelich F. Z powodu złego stanu zdrowia nie przyjęto 8 osób, z uwagi na „niezdolność moralną” — 12. Do PP przyjęto tylko 26 osób, co stanowiło zaledwie 30% osób, które złożyły podania o przyjęcie ⁶⁶.

Z danych komisji kwalifikacyjnej dla powiatu lubartowskiego wynika, że do przeglądu zgłosiło się 54 osoby, spośród których uznano za niezdolnych: z powodu złego stanu zdrowia — 1, wykształcenia — 4, „niezdolności moralnej” — 16; przyjęto do PP — 33, co stanowi 61% ogólnej liczby zgłoszonych ⁶⁷.

Wyniki pracy komisji kwalifikacyjnych świadczą o tym, że kadry przyszłej Policji Państwowej starano się ukształtować jako posłuszne narzędzie rządów burżuazyjnych, eliminując z jej składu ludzi o poglądach radykalnych, związanych z partiami lewicy społecznej, ponieważ to właśnie ich należy się doszukiwać wśród tych, których nie przyjęto z powodu „niezdolności moralnej”.

Powstanie ML w przełomowych latach dla kształtowania się ustroju państwowego Polski, było rezultatem dążenia klasy robotniczej do wywalczenia ustroju socjalistycznego. Milicja Ludowa była proletariacką siłą zbrojną, znalazła się jednak pod wpływem dwu koncepcji. Z jednej strony siły lewicowe polskiego ruchu robotniczego — KPRP i lewicowi działacze PPS — widzieli w niej organ Rad Delegatów Robotniczych, siłę zbrojną przyszłej Polski proletariackiej. Z drugiej strony wpływ prawicowego skrzydła PPS związanego z Piłsudskim hamował jej radykalizm społeczny. Milicja Ludowa działająca na terenie b. Królestwa Polskiego nie posiadała jednolitego oblicza politycznego; uzależnione to było od partii i instytucji, które ją powoływały.

Rząd burżuazyjny obawiał się uzbrojonych robotników, nawet tych, którzy pozostawali pod wpływami PPS, a takich w ML była przeważająca większość. Obawiali się również ML i prawicowi przywódcy PPS. Stwierdza to w swoich wspomnieniach jeden z czołowych działaczy PPS i KPP — Stanisław Łańcucki. Obawy te dyktował skład społeczny jej szeregow, nastroje rewolucyjne, wystąpienia przeciwko wojsku i żandarmerii w obronie robotników. To wszystko było powodem, że dla prawicy PPS ML stała się w pewnym momencie niepotrzebna ⁶⁸.

Działalność ML na Lubelszczyźnie cechował duży radykalizm społeczny. Udział zamojskich oddziałów ML w powstaniu grudniowym, postawa rezerwy ML złożonej z robotników folwarcznych i chłopów oraz wpływy komunistów świadczą o tym, że ML okręgu lubelskiego była rzeczywistą siłą zbrojną mas pracujących.

⁶⁶ WAPL, Kom. Pow. PP w Hrubieszowie, sygn. 1.

⁶⁷ WAPL, Kom. Pow. PP w Lubartowie, sygn. 3.

⁶⁸ S. Łańcucki *Wspomnienia*. Warszawa 1957, s. 229.

SKŁAD OSOBOWY MILICJI LUDOWEJ W LUBLINIE *

I k o m p a n i a — komendant tow. Stefan Mazurek.

1 pluton: kom. plut. — Sikorski Julian;

kom. sekcji — Gurzkowski Stanisław, Klej Walerian, Ujma Konstanty;
szeregowcy — Pisarski Władysław, Mulski Wincenty, Mroczek Stanisław, Prystupa Stefan, Kukuryk Józef, Mazurkiewicz Stanisław, Szulc Jan, Zbereza Wiktor, Raca Stanisław, Dados Aleksander, Furtak Władysław, Kubicki Edward, Sadlak Stanisław, Jańkiewicz Jan, Dudziński Stefan, Zaczkowski Stefan, Frydecki Franciszek, Pecak Antoni, Zwierzchowski Piotr, Kluk Antoni, Kuśmirek Stanisław, Babol Jan, Medyk Teofil, Smyk Franciszek.

2 pluton: kom. plut. — Purwin Ignacy;

kom. sekcji — Dziurkowski Adam, Buzak Bronisław, Dziurkowski Stefan;
szeregowcy — Wójtowicz Jan, Szymański Jan, Kowalski Józef, Seroka Stanisław, Budzyński Henryk, Kepista Stanisław, Wiatr Jan, Majewski Stanisław, Lato Józef, Jabłoński Władysław, Włodarczyk Jan, Sikorski Jan, Podgórski Józef, Paprota Aleksander, Ortel Feliks, Sokołowski Wojciech, Bartosik Jan, Mraczek Szymon, Król Aleksander, Olejnik Jan, Wójcik Zygmunt, Krzyżanowski Jan, Węgliński Tadeusz, Kropiński Stanisław, Górnicki Stanisław, Sławiński Michał, Rygier Waław, Włosek Józef.

3 pluton: kom. plut. — Wróbel Jan;

kom. sekcji — Piotrowski Bronisław, Lewczuk Piotr, Lisiak Karol;
szeregowcy — Witkowski Karol, Obel Waław, Falkowicz Bolesław, Jakubczak Piotr, Zajac Jan, Bez Henryk, Mazurkiewicz Józef, Pierzchała Józef, Wójtowicz Stanisław, Kowalczyk Marian, Gładysz Józef, Janiszewski Jan, Karczewski Adam, Zeczycki Józef, Ryczko Władysław, Wasilek Władysław, Koszowski Jan, Zakrzewski Walenty, Wziątek Andrzej, Łęczycki Czesław, Stemiak Ludwik, Mędrykowski Feliks, Sowa Władysław, Falkowicz Józef, Miącz Władysław, Wojciszkwicz Jan.

4 pluton: kom. plut. — Wójcik Stanisław;

kom. sekcji — Głębecki Jan, Wodecki Piotr, Jabłoński Zygmunt;
st. żołnierz — Chromański Władysław;
szeregowcy — Woźniak Władysław, Baliński Władysław, Słaczyński Lucjan, Szymanek Franciszek, Kusek Stanisław, Zdybek Łukasz, Kruk Wawrzyniec, Kowalczyk Stanisław, Sierota Marian, Kowlunik Mieczysław, Solec Piotr, Szewczyk Jan;
kucharze — Germański Józef, Zaora Andrzej, Dziedzic Jan, Margula Jan;
furmani — Węgier Maciej, Wójcik Władysław, Kaliński Józef.

II k o m p a n i a — kom. kompanii — Kołodziej Stanisław.

1 pluton: kom. plut. — Kowalski Władysław;

sekcjni — Nowakowski Józef, Paszkowski Bolesław, Buchajczyk Aleksander;
szeregowcy — Adamczyk Szczepan, Nowakowski Stanisław, Piwniczny Czesław, Zięba Stanisław, Budzyński Michał, Wazalski Władysław, Zagórski Andrzej, Mróz Piotr, Moczybroda Władysław, Szefer Stanisław, Sławikowski Władysław, Dziak Andrzej, Sydor Stanisław, Warszawski Stanisław, Dzieniewski Andrzej, Skrzypczyński Jan, Jończyk Władysław, Tomczak Stanisław, Kowalczyk Stanisław, Klepacki Józef, Bednarczyk Władysław, Bielanowski Stanisław, Golec Jan, Jakóbczyk Jan, Janisz Jan, Dudkiewicz Wojciech.

* Archiwum Zakładu Historii Partii, Instytucje Tymczasowego Rządu Ludowego w Lublinie 1918—1919 (XI 1918 — I 1919), sygn. 129/4, k. 10, 11, 13, 14, 15.

2 pluton: kom. plut. — Galiński Jan;

sekcyjni — Walasek Franciszek, Trochimowski Franciszek, Grabowski Franciszek; szeregowcy — Woźniak Jan, Kołodziejczyk Stanisław, Gębala Jan, Kruszyński Józef, Zarski Bronisław, Emieniak Andrzej, Tłuczek Andrzej, Jończyk Józef, Gozdalski Julian, Wilkołaski Stanisław, Miksuła Konstanty, Mazurek Józef, Fupiński Roman, Major Ksawery, Domański Jan, Chyla Jan, Gąska Teofil, Sieńko Stanisław, Jagiełło Feliks, Kot Józef, Grzesiak Stanisław, Wójcik Władysław, Rozpędowski Zygmunt, Cembrzyński Tadeusz, Drozd Jan, Niewiadomski Hipolit, Ziółkowski Franciszek, Kurys Józef, Głowacki Czesław, Michalski Ksawery.

3 pluton: kom. plut. — Janiszewski Tadeusz;

kom. sekcji — Sadowski Andrzej, Golecki Gustaw, Wronka Franciszek, Dudwał Władysław;

szeregowcy — Adamski Józef, Winiarczyk Stanisław, Chaliński Kajetan, Jabłoński Bronisław, Szykowski Antoni, Rybarczyk Franciszek, Bombel Antoni, Biały Aleksander, Oleszak Kazimierz, Kozioł Antoni, Pruszyński Mieczysław, Kulesza Ferdynand, Zydział Jan, Kozłowski Jan, Jachoń Kazimierz, Krajewski Feliks, Bołesta Stefan, Barcaszek Stanisław, Bobrzyk Franciszek, Barcza Teofil, Barczak Władysław, Byzykiewicz Nikodem, Tur Franciszek.

III k o m p a n i a — kom. kompanii — Kochanowski Jan.

1 pluton: kom. plutonu — Furmanek Tomasz;

kom. sekcji — Piwowarczyk Franciszek, Stefaniak Stefan, Ściślak Jan, Jakubek Józef;

szeregowcy — Kamiński Ignacy, Lato Władysław, Piekalo Feliks, Szczęsny Stanisław, Mordon Władysław, Woźniak Piotr, Jesionek Władysław, Szewczyk Franciszek, Gieroba Franciszek, Jędrzejewski Jan, Woliński Michał, Kurys Jan, Plewiński Tadeusz, Kot Leon, Osemlak Czesław, Bednarczyk Aleksander, Budziński Wacław, Adamczyk Ignacy, Cichoński Stanisław, Dub Ksawery, Kaczkowski Bolesław, Łyś Igancy, Rak Stanisław, Chawryluk Tomasz, Kamiński Feliks.

2 pluton: kom. plut. — NN (brak nazwiska);

kom. sekcji — Górski Piotr, Marcinek Bolesław, Brzezowski Władysław, Kobusz Bolesław, Lisiecki Tadeusz, Mazurek Jan;

szeregowcy — Krawczyk Piotr, Kwaśniewski Antoni, Krzewiński Władysław, Biegalski Andrzej, Małek Andrzej, Biełochowski Konrad, Andrusiak Michał, Błaszczak Bronisław, Michalewski Bronisław, Tłuczek Władysław, Chmura Władysław, Trębacz Władysław, Frączek Andrzej, Kobusz Bolesław, Dziedzic Kazimierz, Dziak Stanisław, Baran Stanisław, Pestek Jan, Zabłocki Piotr, Dusz Józef, Dziurawiec Stanisław, Konczykowski Feliks, Penkał Paweł.

ИЗ ИСТОРИИ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ НАРОДНОЙ МИЛИЦИИ В ЛЮБЛИНЩИНЕ В 1918—1919 ГГ.

Резюме

Народная милиция берет свое начало непосредственно от боевых групп (Поготовье Боёве) Польской Социалистической Партии, действовавших в последний период первой мировой войны. Осенью 1918

года был составлен план реорганизации этих отрядов и превращения их в милицию. Народная милиция начала свою деятельность на территории люблинского воеводства в первые дни ноября 1918 года. Народная милиция была создана на первом заседании Люблинского Совета Депутатов Рабочих как её орган. Организацией народной милиции занялось также правительство Дашинского, который в инструкции № 1 для народных комиссаров отдал распоряжение о её создании.

Народная милиция действовала в люблинском, красноставском, хрубешовском, хелмском, любартовском, седлецком, замойском, яновском и бялоподляском повятах. Наиболее активным центром деятельности народной милиции был Люблин. На территории воеводства действовали также отряды т. наз. резерва народной милиции, состоящие из крестьян и деревенских работников.

Отряды народной милиции защищали часто рабочих и крестьян от репрессий армии и полиции. Весной 1919 г. в отрядах народной милиции усиливается влияние Коммунистической Рабочей Партии Польши, что способствует дальнейшему полевению милиции. Усиливающаяся радикализация милиции стала причиной того, что правительство распустило её 1 июля 1919 года.

Участие замойских милиционеров в декабрьском восстании 1918 года, влияние КРПП на народную милицию, защита интересов пролетариата милицией свидетельствуют о том, что народная милиция была подлинной вооруженной силой трудящихся масс в люблинском округе.

ACTIVITÉ DE LA MILICE POPULAIRE DANS LA RÉGION DE LUBLIN DE 1918 À 1919

R é s u m é

La Milice Populaire tire son origine directement des formations de disposition de combat du Parti Socialiste Polonais de la dernière période de la première guerre mondiale, ces formations ayant commencé, en automne de 1918, la préparation des plans de leur réorganisation, pour entrer dans le cadre de la future milice.

La Milice Populaire, dont l'activité sur le territoire de la voïvodie de Lublin a débuté dans les premiers jours du mois de novembre 1918, avait été formée lors de la première session du Conseil des Délégués Ouvriers de Lublin en tant que l'organe de celui-ci. Son organisation a été aussi objet d'intérêt du gouvernement de Daszyński qui, dans l'instruction n° 1 aux commissaires populaires, a ordonné sa formation.

La région d'activité de la Milice Populaire comprenait les districts de: Lublin, Krasnystaw, Hrubieszów, Chełm, Lubartów, Siedlce, Zamość, Janów et Biała Podlaska. La ville de Lublin en était le plus grand centre. Dans la voïvodie il y avait aussi des troupes de la Milice Populaire, dites

de réserve et formées de paysans et d'ouvriers de métairie. Les troupes de la milice en question prenaient souvent le parti des ouvriers et des paysans, protégeant ceux-ci contre les répressions de la part de l'armée et de la police. Au printemps de 1919 les influences du Parti Communiste Ouvrier Polonais augmentant dans les rangs de la Milice Populaire ont causé son évolution future vers l'orientation de gauche. Le fait d'une radicalisation de cette organisation augmentant a été utilisé par le gouvernement comme motif de sa dissolution le 1 juillet 1919. L'activité de la Milice Populaire dans la région de Lublin se caractérisait par un grand radicalisme social. La participation des miliciens de Zamość dans l'insurrection de décembre 1918, l'influence du Partii Communiste Ouvrier Polonais qu'elle a subi et la défense des intérêts du prolétariat témoignent que la Milice Populaire dans la région de Lublin était une réelle force armée des masses de travailleurs.